

PAC4. PSICOLOGIA DEL DESENVOLUPAMENT I

ADOPCIÓ INTERNACIONAL I POST-ADOPCIÓ:

DRETS I DEURES EN EL SEGUIMENT DEL
DESENVOLUPAMENT "PSICOBIOSOCIOEDUCATIU" DE
L'INFANT

Alumne: Inmaculada Lafuente i Arbós

Tutora: Anna Casadevall Sala.

Grau de Psicologia.

Aula 4

Universitat Oberta de Catalunya

ADOPCIÓ

Pare: abandonó familiar després de la gestació. Mare: morta en el centre d'assistència mèdica per malària a les 6 setmanes d'haver donat a llum, després de quatre dies d'hospitalització. Durant la gestació no s'ha realitzat un control i seguiment, i no hi ha registre del número de setmanes de gestació. En el registre del centre assistència mèdica es registren les següents dades: Nena de 30 dies, pes 2600 kgs, talla 45 cms, perímetre cranial 38 cms, no presenta cap anomalia ni malformació. Mare 17 anys, part vaginal sense complicacions. El nadó no presenta malnutrició, ni infeccions a la pell, ni retards visibles en el desenvolupament. El nadó és portat a una casa d'acollida i finalment és donat en adopció.

El pares adoptius, en rebre la notícia, emprenen el camí cap a Etiòpia per seguir el protocol administratiu. Saben que hauran fer tràmits administratius fins que la seva filla estigui a casa. S'han preparat psicològicament i ara el que els ocupa es tenir cura de la seva filla. Abans de sortir de viatge, revisen els consells que l'agència de famílies adoptants de nens a Etiòpia els ha recomanat.

El nadó té sis mesos quan la casa d'acollida el dona als pares mentre esperen la tramitació definitiva de l'adopció en el país d'origen. Des del primer moment s'estableix un vincle de confiança entre la nena i els pares. És tracta d'un nadó, que ha viscut l'experiència de ser orfe i estar institucionalitzat. En el cas de nadons que no han sofert maltractaments i han passat poc temps en una institució, la integració en el sí familiar es fa com si la biologia els hagués preparat per aquest tipus de vincle. Els pares decideixen posar-li el nom de **Marta**, ja que la nena no reconeix el seu nom d'origen. Les cuidadores del centre anomenen els nadons de la mateixa manera amb un adjectiu afectuós. Quan sigui una mica mes gran ja li explicaran perquè han pres aquesta decisió al igual que perquè han decidit ser pares adoptants, i l'ajudaran a reconstruir la seva història en el cas que ella decideixi saber més sobre els seus orígens. És per això, que els pares fan tot tipus de fotografies i recullen totes les dades en forma de diari, per a poder documentar la història personal de la seva filla.

Ja des dels primers dies s'estableix una relació intensa entre els pares i la Marta en què teixeixen els vincles afectius. Aquest contacte intensificat es pot assimilar al que **M. Catherine Bateson (1979)** anomena contextos d'aprenentatge: ajustaments en el comportament en un temps molt breu i amb màxima eficàcia. Segons la tesi de Williams (1966) influenciat pel paradigma darwinista, cada estadi del desenvolupament té una doble missió: assegurar la supervivència immediata (adaptació ecològica), i gestar l'estat subsegüent en la programació del desenvolupament, el qual està determinada per la dotació biològica. Els moviments reflexos desapareixen en els primers mesos de vida. **Gessell** sosté una visió biològica en que els processos de maduració tenen un paper de primer ordre. L'evolució psíquica és d'un altre ordre tot i que està subjecta als processos madurats. Els subdominis d'evolució psíquica són: percepció, intel·ligència, capacitat de relació social i motricitat. Actualment, la percepció ha deixat de veure's com una prolongació sensorial aplicant la concepció sistèmica o ecològica. En paraules de Von Uexkull (1956), "*cada organisme animal viu en un món perceptiu sui generis*". La concepció sistèmica estudia el desenvolupament dins el nínxol ecològic. En el cas concret de la Marta, té sis mesos i no ha establert cap tipus de vinculació afectiva, respon als estímuls bàsicament d'ordre biològic. No es belluga gaire ja que passa la major part del temps en el bressol, i tampoc no ha rebut gaire estímuls. El desenvolupament és el resultat d'una interpenetració mútua entre la biologia i la societat. La biologia ha fet el seu paper, ara els pares hauran d'afrontar el repte de desenvolupar tot el potencial que la dotació biològica ofereix per a desplegar-se en els àmbits motriu, cognitiu, socio-afectiu i de llenguatge, sabent-se responsables d'educar i integrar a la Marta en el sí de la família.

Durant aquest mes que ha durat el procés d'adopció els pares han establert llaços afectius satisfactoris que han "despertat" la Marta. Ara, fora de la casa d'acollida (microsistema), la Marta és mostra molt més receptiva als estímuls externs, i els pares noten un canvi significatiu. Aplicant la perspectiva ecològica de Bronfenbrenner, el pas d'un microsistema (casa d'acollida) a un altre (família adoptiva) constitueix el que anomena transició ecològica. Les transicions ecològiques són potencialment positives. En el cas de la Marta, sí es positiva, el nou microsistema (família adoptiva) li ha premès establir un acoblament d'ordre social (Maturana i Varela 1990) que en la casa d'acollida no havia pogut establir, ja que les cuidadores no poden tenir un tracte individualitzat i permanent amb els nens.

El nínxol ecològic de la primera infància és la família i aquest és un procés universal, tot i que el tipus de família i les relacions que s'estableixen son fruit del context social i cultural (Vygostky). L'enfocament sistèmic del desenvolupament ens diu que la Marta i els seus pares són sistemes oberts i autopoietics que canvien en funció de les seves característiques com a sistema i dels intercanvis amb l'entorn. L'acoblament familiar s'ha realitzat mitjançant bucles de retroalimentació. Els pares saben com tranquil·litzar a la seva filla, i poden saber si plora perquè té gana, son o està avorrida. Quan acaba el procés d'adopció destaquem:

Motriu. Quan la Marta està bocaterrosa, pot aixecar el cap. Aquestes fites estan lligades amb la maduració neuromuscular. Mou els braços en bloc quan esta panxa enlaire. La Marta sí sosté el cap quan la posen dreta perquè faci el rotet. Encara no volteja tota sola, els pares l'ajuden estirant del braçet.

Cognitiu. Sosté la mirada uns minuts davant d'un objecte cridaner, gira el cap del costat on hem fet sonar un sonall, per la seva edat no té una visió binocular. Reconeix el biberó. Seguint el **constructivisme** Piaget, la Marta ha construït els seus **esquemes funcionals** a través dels **processos reiteratius d'assimilació** i **acomodació** per a explicar la forma de conèixer el món. Reconeix els rituals diaris el bany, el passeig, els ritmes de vigília i son. Quant el pare prepara el biberó la Marta deixa anar el xumet. La **teoria sociocultural de Vygostky** explicarà que és a través de la relació (intermental), la comunicació mitjançant signes, que s'inicia el procés de aprehensió del significat per la Marta, procés intramental. El món té significat perquè els adults fan coses significatives. Quant hi ha una comprensió del significat diuen que s'ha dut a terme el procés d'**interiorització**.

Socio-emocional. Es tranquil·litza en braços dels seus pares. Li agrada que la bressolin i li cantin cançons.

Llenguatge. És una nena molt tranquil·la, no emet prevocalitzacions. Plora quan té gana o té alguna molèstia. Fa rialles en els jocs de falda. Mostra atenció a les converses dels pares.

SEGUIMENT POST-ADOPCIÓ

Als sis mesos es lliura el primer informe de seguiment. No ha desenvolupat cap malaltia des de la seva arribada, ni els pares adoptius. Acaba de fer un any i aquests sis mesos, el seu desenvolupament segons els indicadors és l'adequat per la seva edat. En la fotografia la podem observar com agafa una galeta, tot i que encara no té totes les dents, la rossega.

Motriu. Als pocs dies d'arribar va començar a voltejar. Quant la deixem a la manta d'activitats panxa enlaire, de seguida aixeca el peu i el braç, gira i treu el braçet que li ha quedat a l'interior motivada per mirar des d'una altra posició. L'escola francesa utilitza el terme **psicomotricitat** per explicar que els components afectivitat, intel·ligència i moviment actuen de forma conjunta en el disseny d'**esquemes corporals**. L'esquema corporal és un concepte per a representar la motivació, el coneixement del propi cos i saber interaccionar amb ell per dur a terme una activitat concreta. La descoberta de les mans, per agafar coses, les cames són parts articulades que es poden moure a voluntat del nadó. Koupennik i Dally (1976) estructuraren el desenvolupament psicomotor en els components afectivitat, intel·ligència i moviment. La **motricitat** estudia l'evolució del to muscular, com a fil conductor del moviment en el que s'hi tracen **formes posturals** i **esquemes de moviment** (arrossegar, gatejar, caminar, córrer). Aquests es desenvolupen i consoliden alhora que s'exerciten (bucle estructura-funció). Al final, esdevenen automàtics. La praxi, consisteix en la coordinació que el nen fa per tal d'aconseguir objectius que es fixa. Després, motivada per agafar les joguines del seu voltant va començar a arrossegar-se. L'acció coordina la direcció i ajusta el moviment cap l'objectiu. Piaget, inspirat en els idees de Gessell i de l'escola de la psicomotricitat francesa, defineix la teoria del **desenvolupament sensorio-psicomotor**. L'acció és el motor del desenvolupament i es poden agrupar en quatre etapes: **l'homolateralitat**, **la bilateralitat**, **la contralateralitat** i **lateralitat**.

En l'àmbit **manipulatiu** la Marta agafa les joguines i les explora mitjançant el tacte. Poc a poc adquireix més destresa manual. Als vuit mesos comença a gatejar i passa de la postura de gatejar a seure amb intencionalitat. La Marta ha passat de l'etapa homolateralitat a contralateralitat. Quan veu un objecte que li crida l'atenció s'atura, i després torna a gatejar. Cap als onze mesos s'asseu i s'aixeca amb estabilitat, s'incorpora amb l'ajut del sofà o d'un moble i fa les primeres passes, de costat. Aquests moviments són fruit de la maduració neuromuscular, ja que sinó no podria mantenir la posició bípeda. Fa algunes passes amb l'ajut d'un adult.

Cognitiu. Per a Vygostky emfatitza en la influència de l'àmbit social en l'aprenentatge i la internalització dels significats. Perquè hi hagi desenvolupament necessita de la interacció amb adults o altres nens iguals o més capaços que actuen com a mediadors culturals. El procés cognitiu no resulta d'una maduració individual. La Marta coneix alguns objectes com les sabates de la mare o el fet que posar-se la jaqueta vol dir sortir al carrer. Reconeix cançons i ritmes. A l'escola segueix les ordres i les normes. Encara no té consciència que és negra i que els seus pares són blancs, ni que els nostres cabells són llisos i ella el té molt crespat. Els pares li expliquen els seus orígens i són conscients que quan sigui adolescent aquest fet li podria comportar alguna inseguretat, en la construcció de la seva identitat.

Socio-emocional: la Marta es troba integrada en el sí familiar i ha començat l'escolarització en una llar d'infants amb absoluta normalitat. Reclama quan cau. Li agrada molt els jocs de falda i que li prestin atenció. Pel que fa al **llenguatge**, la Marta entén les prohibicions i algunes expressions senzilles, com "sortir a passeig". Coneix el seu nom i assenjala el pare i la mare. Compren algunes paraules com pilota, sol, aigua. Encara no diu papa ni mama. Molts nens adoptats han escoltat poc la seva llengua materna i per això tenen un llenguatge limitat. Aquest no és el cas de la Marta.